

OVERZICHT GESELECTEERDE KLIMAATPROJECTEN PER PROVINCIE

Provincie Antwerpen

Fietsdelen voor iedereen (gemeente Bornem)

De gemeente Bornem wil in samenwerking met Mobit en Flexpack minstens 100 deelfietsen op het grondgebied verspreiden (zonder vaste stations) om nog meer mensen op de fiets te krijgen en auto's thuis te laten. Deelfietsen moeten er mee voor zorgen dat iedereen op elk moment op een klimaatvriendelijke manier van het centrum naar de deelgemeenten kan en omgekeerd. Het huren van een deelfiets kan per dag of rit. De doelgroep van het systeem zijn inwoners, werknemers/pendelaars station/werkverkeer, toeristen en bezoekers aan evenementen. Op relatief korte termijn kan er worden samengewerkt met Puurs-Sint-Amands om heel Klein-Brabant fietstoegankelijk te maken. Het systeem van 'free float' fietsdelen werd nog niet eerder uitgetest in een meer landelijke context en is op dat vlak vernieuwend.

Edegems klimaatbos (gemeente Edegem)

De gemeente Edegem wil een nieuw bos- en natuurrecreatiegebied creëren en openstellen voor wandelaars en fietsers. Recent zijn er een aantal weinig renderende landbouwgronden rond de Edegemse beek aangekocht. Deze gronden zullen omgevormd worden tot klimaatbos –en natuurgebied. Het vochtige karakter van de beekvallei zal worden hersteld. Met de inwoners zal een geboortebos worden aangeplant met streekeigen bomen. De lokale voedselproductie met volksmoestuinen wordt uitgebreid met de aanplant van een fruitboomgaard. De zone zal men ontsluiten met trage verbindingswegen.

Politiecommissariaat en Kunstencampus (stad Herentals)

In het centrum van de stad Herentals staat een Belgacomgebouw uit 1968. Het stadsbestuur besliste dit gebouw aan te kopen om het te renoveren en de teken- en muziekacademie erin onder te brengen en het politiecommissariaat in dit gebouw te behouden. Gedurende het volledige traject staan verschillende doelstellingen centraal:

- Herbestemming van Belgacomgebouw tot eigentijdse Kunstencampus waarbij het politiecommissariaat ook in het gebouw blijft.
- Streven naar modal shift: door de concentratie van nabijgelegen openbare en publieke functies zoals onderwijsinstellingen, bibliotheek en cultuurcentrum zal een wederzijdse versterking ontstaan. Bovenstaande functies liggen allen op wandelafstand van elkaar, het stadscentrum en het station. Bezoekers kunnen zich snel en gemakkelijk met de fiets of te voet verplaatsen. In het gebouw werden tevens ruime fietsenstallingen voorzien.
- Streven naar geringe impact op het milieu en duurzaam ruimtegebruik: door de bewuste keuze voor het herbestemmen van een bestaand gebouw wordt sloopafval uitgespaard. Bovendien moet er geen onbebouwde oppervlakte buiten de stadskern aangesproken worden waardoor er gestreefd wordt naar een duurzaam ruimtegebruik.
- Het aanspreken van hernieuwbare en groene energievormen: zo zal er een uitgebreid fotovoltaïsch zonne-energiesysteem uitgebouwd worden.
- De realisatie van een vooruitstrevend energetisch performant gebouw: tijdens het ontwerp werd er niet alleen voldaan aan de wettelijk opgelegde EPB-eisen, maar werd de uitdrukkelijke eis geformuleerd om het BEN-niveau te behalen.

[Campus Stede Akkers warmtenet-proof maken \(stad Hoogstraten\)](#)

De stad Hoogstraten wil op de campus “Stede Akkers” een warmtenet uitbouwen dat op lange termijn gebruik zal maken van warmte uit diepe geothermie. Op campus Stede Akkers zijn veel verschillende woonvormen voor ouderen op een relatief kleine oppervlakte: 25 bejaardenwoningen, 23 serviceflats, 20 assistentiewoningen en een woonzorgcentrum met 154 kamers en een dienstverleningscentrum voor 10 bewoners. Verder zijn er plannen om een nieuwbouw te voorzien met onder meer 35 assistentiewoningen. Samen met het zwembad en het administratief gebouw van het OCMW, vertegenwoordigen die gebouwen een aanzienlijk geïnstalleerd vermogen voor verwarming en sanitair warm water.

Na een voorstudie worden alle bestaande en nieuwe gebouwen op de campus “warmtenetproof” gemaakt: hun aansluiting op het warmtenet wordt voorbereid door daken te isoleren, verwarmingssystemen aan te passen en de nodige aansluitingen te voorzien. De warmte wordt geleverd door een centrale biomassacentrale, en op lange termijn wil men ook diepe geothermie als warmtebron gebruiken.

[Energieaudits en begeleiding voor lokale ondernemingen \(gemeente Hulshout\)](#)

Met dit project geeft de gemeente Hulshout een energiescan en gemeentelijke subsidie aan de lokale bedrijven om CO₂-besparende maatregelen uit te voeren. 45 bedrijven op het grondgebied kunnen profiteren van die maatregel. Dat is 23% van de ondernemingen op Hulshouts grondgebied. Om toch een zo hoog mogelijk rendement te behalen met dit project, moeten de ondernemingen wel een minimaal verbruik van 20 000 kWh/jaar aan elektriciteit aantonen of 50 000 kWh/jaar aan brandstof. Er wordt eveneens ingezet op sensibilisatie van bedrijven en bedrijfsleiders om verdere inspanningen te doen naar energie-efficiëntie toe.

[Kasterlee – Fietslease \(gemeente Kasterlee\)](#)

De gemeente wenst voor zijn medewerkers een fietslease-formule aan te bieden voor de woon-werkverplaatsingen met vrij gebruik van de fiets voor privégebruik. Binnen het leaseproject zal de gemeente als werkgever een deel van de maandelijkse leasekost financieren in ruil voor het engagement van de werknemer om minstens een vooraf bepaald aantal werkdagen de fiets te gebruiken voor de woon-werkverplaatsing. Het bestuur zal in de maandelijkse leasekost per fiets maximaal 25 euro op zich nemen en dit bedrag koppelen aan het percentage werkdagen per fiets.

De gemiddelde woon-werkafstand is 5,1 km waardoor de doelgroep perfect in aanmerking komt voor woon-werkverkeer met de (elektrische) fiets. Dit project wordt gekoppeld aan een interne communicatiecampagne rond duurzame mobiliteit met aandacht voor vele beleidsdomeinen zoals onder meer sport, gezondheid en welzijn op het werk.

[Trage wegen doorheen walenhoek en kapittel Niel \(gemeente Niel\)](#)

Doel van het project is het verbeteren van de verplaatsingsmogelijkheden voor zwakke weggebruikers tussen de zone Walenhoek en de zone Kapittel in Niel.

Het aanleggen van een modern ecologisch netwerk van een hoofdpad van ca 2 km voor fietsers en wandelaars biedt ook de mogelijkheid om olifantenpaadjes (niet-officiële fiets- of wandelpaden die onbedoeld door gebruikers in de loop van de tijd worden gecreëerd) te kunnen vervangen door een goed alternatief voor wandelaars of fietsers. Daardoor zal het gemakkelijker worden om bijkomende water- en boszones af te schermen van te veel menselijke aanwezigheid zodat – ook in functie van de Natura 2000 zone waarin het gebied ligt – een meer afgesloten ruimte voor natuur ontstaat. Beneden de N148 wordt naast het natuurgebied, een veilig wandel- en fietspad aangelegd dat zowel de nieuwe verkeersstroom vanuit Kapittel kan opvangen als veilig fiets- en wandelverkeer van de wijk Hellegat naar het dorpscentrum kan faciliteren.

De aanleg van een hoofdas van wandelpaden op basis van een checklist van ecologische en erfgoedwaarden, is voor de Rupelstreek vernieuwend. Dat is ook aanpasbaar voor andere regio's waar in een postindustriële landschap ecologische verkeersassen kunnen aangelegd worden. De checklist zal in deze zone opgesteld en uitgetoetst worden i.s.m. de VLM en het Regionaal Landschap Rivierenland. Het project heeft zowel een lokaal als een bovenlokaal belang; lokaal als trage weg voor lokaal verkeer en bovenlokaal als belevingsverbinding met een sterk cultuurtoeristische inslag.

Warmte-Koude Opslag Basisschool De Kleine Wereld (gemeente Ravels)

Eind 2016 besloot de gemeente Ravels om de gemeentelijke basisschool "De kleine wereld" te vervangen door een volledige nieuwbouw. De gemeente Ravels wil de geplande gasgestookte verwarmingsinstallatie voor de nieuwe school vervangen door een warmtepomp gekoppeld aan ondiepe geothermie (meer bepaald: Warmte-Koude opslag.) Via deze installatie kan de rol van aardgas in de verwarmingsinstallatie gereduceerd worden.

Renovatie en uitbreiding serviceflats (gemeente Rijkevorsel)

Het project betreft de renovatie van serviceflats van het OCMW van Rijkevorsel met bijkomend een nieuw gedeelte bovenop de bestaande serviceflats.

Het lokaal bestuur van Rijkevorsel besliste al in 2015 om voor alle nieuwbouwprojecten en grootschalige renovaties de 30-30-30-regel toe te passen. Dit wil zeggen dat voor alle projecten een E-peil en K-peil van maximum 30 wordt opgelegd en dat de netto energiebehoefte maximum 30 kWh/m²/jaar mag bedragen. Voor zowel het nieuwe deel als de renovatie van de serviceflats zal die regel ook worden gebruikt. Momenteel beschikt het OCMW al over 45 serviceflats. Binnen dit project zullen 16 bestaande serviceflats bijkomend geïsoleerd worden en zullen 16 extra serviceflats gebouwd worden.

Het project kiest er bewust voor om efficiënt om te gaan met de beschikbare ruimte. De uitbreiding van de serviceflats wordt volledig gedaan bovenop de bestaande flats. Op die manier kan de capaciteit vergroot worden zonder bijkomende ruimte in te nemen. Bovendien bevinden de serviceflats zich in het centrum van Rijkevorsel wat de verplaatsingen voor minder mobiele bewoners eenvoudiger maakt.

Het lokaal bestuur zal bovendien uitgebreid communiceren over de geleverde inspanningen op het vlak van energie bij de bouw en renovatie van de serviceflats.

Bebossing en aanleg Trage weg (gemeente Schelle)

De afgelopen jaren investeerde de gemeente Schelle in de aankoop van 7 hectare grond aan de Tuinlei. Dat gebied zal de komende jaren ingericht worden om meerwaarde te creëren voor de inwoners van Schelle, lokale organisaties en voor het klimaat. Het zal tevens een aansluiting vormen op het bestaande Berrenheibos, dat de komende jaren zal worden uitgebreid en ruimte zal bieden voor natuur en recreatie. Het terrein krijgt verschillende invullingen, die elk met de grootste aandacht voor het klimaat gerealiseerd zullen worden. Er is nl. een luik rond bebossing en een luik dat de aanleg van een trage weg omvat. De combinatie van die twee luiken zorgen voor een klimaatproject met een groot bereik en doelpubliek. Het project past binnen de ambitie van gemeente Schelle om tegen 2020 klimaatneutraal te zijn en haar bos- en groenoppervlakte uit te breiden naar 70 hectare. De nieuwe trage weg fungeert als ontsluiting van de toekomstige Chirolokalen met het bestaande netwerk van fiets- en wandelpaden in Schelle en de omliggende gemeenten.

Uitbouw mobipunten (gemeente Schoten)

De gemeente Schoten wenst in verschillende wijken mobipunten uit te bouwen. Via mobipunten wordt een concrete oplossing geboden voor combimobiliteit. Zo wordt een alternatief geboden voor individueel autobezit, dat vaak leidt tot reflexmatig autogebruik.

Elk mobipunt bevat minimaal enkele essentiële mobiliteitsfuncties zoals parkeerplaatsen voor autodelen, fietsparking en een nabije halte van openbaar vervoer. Afhankelijk van de locatie kunnen bijkomende zaken voorzien worden zoals een locker voor pakjes, een fietspomp, een laadpunt, een aangename wacht- of ontmoetingsruimte... Een mobipunt kan zowel in een woonbuurt als in een bedrijventerrein ontwikkeld worden.

Daarnaast wordt ook een fietsdeelsysteem en een professioneel autodeelsysteem opgezet. Elk mobipunt dient voorzien te worden van die deelwagens en een dropzone van het fietsdeelsysteem.

Dienstverleningspatrimonium Vorselaar: clustering en totaalrenovatie (gemeente Vorselaar)

De gemeente Vorselaar wil haar gebouwen centraliseren en daarbinnen een duurzame en energie-neutrale opwaardering van het volledige gemeentelijk patrimonium realiseren. Dat levert een grote CO₂-besparing op, niet alleen door de energetische renovatie maar tevens door o.a. het vermijden van veelvuldig transport tussen gebouwen, vervanging auto's, vergroening, ontharding ... Er wordt ingezet op een coproductie van vele partners. Een monitoringssysteem na de uitvoering kan zorgen voor een duidelijk overzicht van de resultaten. Na afloop zal er ook sterk ingezet worden op kennisdeling naar andere gemeentebesturen.

100 woningen maken werk van groene warmte (Intergemeentelijke samenwerking IGEAN)

In het kader van een duurzaam warmtebeleid stelt IGEAN voor om 100 bestaande woningen, wooneenheden of woongebouwen die momenteel verwarmen op fossiele brandstof of elektriciteit te ondersteunen bij de omschakeling naar groene warmte (via warmtenet, biomassaketel, warmtepomp, zonnethermie ...). Het project wil de overstap van klassieke verwarming naar groene warmte in een bestaande woning vlot laten verlopen door goede begeleiding van experts voor, tijdens en na de werken. Daarnaast wil men gezinnen financieel ondersteunen om de stap naar groene warmte te zetten. De intergemeentelijke aanpak zorgt voor een ruime kennisopbouw over de praktische aanpak van de overstap naar groene warmte. Die kennisopbouw/ervaring zal opgedaan worden in zowel landelijke gemeenten als verstedelijkte gebieden. Het project zal kennis bundelen rond de omschakeling naar groene warmte in verschillende types van woningen, in verschillende wijken en gemeenten. Dit maakt dat uitrol in een andere Vlaamse gemeente of door een andere intercommunale in een andere regio relatief eenvoudig.

Samen van Thermoscan naar Renofan (Intergemeentelijke samenwerking IGEMO)

Dit project heeft tot doel 1600 woningen energetische te renoveren in de loop van 3 jaar door verder te bouwen op de lessen geleerd in See2Do!. Doelstelling is om burgers die een thermografische scan en/of renovatie-advies ontvingen, verder te ondersteunen naar effectieve renovatie. Samen met de burgers worden de ondersteunende maatregelen bepaald voor het wegnemen van de drempels voor renovatie. Waarom hebben ze de maatregel nog niet doorgevoerd, omwille van financiële redenen, praktische bezwaren of organisatorische problemen?

Het project voorziet ook het verder uitvoeren van nieuwe thermografische scans met behulp van vrijwilligers en leerlingen van technische scholen. Hierdoor wordt alle kennis rond energieverlies en thermografie verankerd als methode om die in beeld te brengen lokaal, in het dagelijkse leven van de leerlingen en in de gemeente. Leerlingen praten er thuis en bij familie over, vrijwilligers praten er thuis over, bij vrienden, op café... men is trots op het feit dat men aan dit project meewerkt. Zo wordt een grote betrokkenheid van diverse groepen gecreëerd (groot multiplicatoreffect).

Totaalrenovatie pastorie Oosthoven (vzw Bosgroep Kempen Noord)

De Pastorie Oosthoven zal uitgebouwd worden tot een levend(ig) landschapshuis dat mensen en organisaties lokaal verbindt rond de thema's landschap, natuur, bos, stilte, erfgoed, trage wegen,

toerisme, recreatie, streekproducten...

Bij de renovatie van het gebouw wordt gekozen voor milieuvriendelijke materialen en een optimale isolatie. Bij de renovatie wordt tevens nagedacht over een multifunctioneel gebruik en een duurzame indeling van het pand. De keuken en refter kunnen tegelijk dienst doen als buurtcafé. Buiten de kantooruren, in weekends en vakanties staan die ter beschikking van personen en verenigingen uit Oud-Turnhout, net als de flexibele ruimten voor overleg of workshops. De benedenverdieping en de tuin zijn toegankelijk voor het publiek dat er informatie, advies en demonstraties rond bos- en landschapthema's kan vinden. Voor de buurt voorzien we banken en rustpunten, een buitenklasje, toegankelijkheid voor mindervaliden...

Er wordt veel aandacht besteed aan de participatie en betrokkenheid van de buurt(-bewoners), verenigingen en scholen. Het project kan een voorbeeld zijn voor de renovatie van historische gebouwen en streekontwikkeling. De bezoekers zullen de pastorie ervaren als voorbeeld van duurzaam renoveren en geïnspireerd worden voor eigen realisaties. Er zal hierover duidelijk gecommuniceerd worden, vb. gebruik van Kempens hout.

[Foodsavers Zuiderkempen, voedseldistributieplatform \(vzw Milieu en Werk\)](#)

Vzw Milieu en Werk gaat in 2020 samen met een aantal partners (o.a. vzw De Kringwinkel, Vzw Komosie, lokale besturen en sociale hulporganisaties, andere distributieplatformen) het distributieplatform voor voedseloverschotten uitbouwen onder de naam Foodsavers Zuiderkempen. Daarvoor is een locatie voorzien in Laakdal, aansluitend bij De Kringwinkel Laakdal, Oude Geelsebaan 96. Milieu en Werk wil daarbij dienstverlening bieden aan de 18 gemeenten van zijn werkingsgebied (samen 320.000 inwoners). Foodsavers moet een vertrouwde en vaste partner worden voor alle voedselverwerkende bedrijven, landbouwbedrijven en supermarkten in het werkgebied, die door verschillen tussen productieplanning en verkoop vaak met grote hoeveelheden perfect herbruikbaar voedsel blijven zitten. Door deze voedseloverschotten toch nog voor menselijke consumptie te bestemmen, wordt er heel wat een bCO₂ bespaard.

Tegelijk kunnen deze overschotten ook gaan naar sociale kruideniers, sociale restaurants en voedselbedelingen en bv. ook aan bedrijven die er nieuwe voedingsproducten voor menselijke consumptie mee maken (bv. [Restjesfabrieken](#)).

[Grootschalig veenherstel in de Nol \(Natuurpunt Beheer vzw\).](#)

Het Grenspark Kalmthoutse Heide is een van de laatste relictten van het ooit zo uitgestrekte heidelandschap van de Kempen. Een bijzonder deelgebied van het Grenspark is de Nol, een voormalig hoogveenengebied van 60 ha dat sinds 2009 door Natuurpunt wordt beheerd.

Een drainagegracht zorgt nog voor een sterke verdroging van het gebied, met veenafbraak tot gevolg waarbij grote hoeveelheden CO₂ vrijkomen. Omdat de drainagegracht niet kan gedempt worden vanwege het huidige landbouwgebruik, wil Natuurpunt het gebied hydrologisch isoleren met een kleischerm. Dat moet het water houden, en zo een positief effect hebben op de veen- en natuurontwikkeling, waterconservering en CO₂-conservering. Daarnaast worden nog een aantal kleinschalige maatregelen genomen om de veengroei terug op te starten.

Deze manier van werken zal zorgen voor het behoud en herstel van de veenbasis en meer soortenrijke heide- en veenvegetaties met Europees beschermde soorten.

Het is de eerste keer dat er een kleischerm in Vlaanderen aangelegd wordt. Alle fasen van het project worden goed gedocumenteerd. Bij een positieve evaluatie van deze methodiek kan deze ook toegepast worden in andere gebieden met problemen met het waterregime.

[CANAPE – Creating a new approach to peatland ecosystems \(Regionaal Landschap de Voorkempen\)](#)

De voornaamste doelstelling van het project is om gedegradeerde venen te herstellen en gezonde venen te beschermen met eenzelfde Europese benadering.

Natuurpunt zal op zijn eigendom binnen het Grenspark Kalmthoutse heide aan het ven 'De Nol' een kleischerm inrichten om er het hoogveen te herstellen.

Dit project speelt in op de noodzaak om meer landbouwers te informeren en te stimuleren om blauwe diensten te leveren, gericht op waterkwantiteit, waterberging en -conservering als klimaatadaptieve maatregel. Via het agrarisch stuwpeilbeheer op perceelniveau dragen landbouwers op vrijwillige basis bij tot het watermanagement van hun gronden volgens de principes van integraal waterbeheer. Het project streeft naar een agrarisch stuwpeilbeheer op perceelniveau om het hemelwater bovenstrooms langer vast te houden. Hierdoor wordt de grondwatertafel efficiënter aangevuld en dragen landbouwers actief bij aan herstel van het hoogveen in de Kalmthoutse heide.

Met de ervaringen uit dit project kan dit principe met een minimum aan kosten dit principe uitgebreid worden naar andere locaties waar veenherstel plaatsvindt. Anderzijds kunnen de waterconserveringsacties ook toegepast worden in gebieden waar droogte een knelpunt is. Omdat het gaat om kleinschalige ingrepen die landbouwers zelf kunnen nemen, kan dit project een voorbeeld zijn voor andere regio's.

Provincie Limburg

[KWO bij nieuw administratief centrum \(stad Beringen\)](#)

In het stadscentrum van Beringen is, door de verhuizing van 4 scholen naar het grootste Vlaamse scholenbouwproject campus Bogaersveld, de unieke kans ontstaan om bijna 5 hectare een nieuwe invulling te geven. Stad Beringen heeft hierin het voortouw genomen door deze vrijgekomen gronden aan te kopen zodat ze het ritme en de concrete invulling van elke site kan bepalen. Zo wordt o.a. een nieuw Administratief Centrum voorzien. Voor de verwezenlijking van het gehele project werd een Publiek Private Samenwerking opgestart. Voor het nieuwe administratief centrum gaat het ontwerp uit van een passieve nieuwbouw en een doorgedreven renovatie van het kapelgebouw. Om het gebruik van fossiele brandstoffen nog meer terug te dringen, wordt, naast een doorgedreven isolatie gecombineerd met zonnepanelen op cruciale plaatsen, ook de nodige verwarming en koeling voorzien door middel van een Koude-/Warmte Opslag (KWO).

Wat betreft de KWO wordt geopteerd voor een grondwatersysteem (GWS) bestaande uit 2 open grondwaterbronnen (op een diepte van circa 75 m-mv).

[Uitbouwen en inrichten van een netwerk van trage wegen in het kader van herwaardering \(gemeente Bochelt\)](#)

De gemeente Bochelt zet in op de herwaardering, het opnieuw openstellen en het aanleggen van nieuwe trage verbindingen. Daardoor zullen de verbindingen weer duidelijk zichtbaar worden, zal het voor de gebruiker evidenter zijn om deze verbindingen te gebruiken in plaats van eigen gekozen paden en wordt schade aan het bestaande landschap tot een minimum herleid. De landschappelijke waarden worden daardoor behouden. Het project heeft een grote directe gebruikswaarde voor recreatie en mobiliteit. De indirecte gebruikswaarde manifesteert zich op het vlak van vermindering van luchtvervuiling, CO₂-reductie...

[RENOBLOK \(stad Genk\)](#)

Er zijn verschillende redenen waarom appartementsgebouwen niet worden gerenoveerd, waardoor ze dreigen niet te voldoen aan de dakisolatie- en dubbelglasnorm. Het gaat om financiële drempels, gebrek

aan technische kennis, de complexiteit van het proces en een beperkt aanbod vanuit de bouwsector en gerelateerde sectoren. Met het project RENOBLOK wil stad Genk deze uitdaging het hoofd bieden. Ter verankering en opschaling zullen de leerlessen van het RENOBLOK project vanaf het begin verzameld worden en periodiek teruggekoppeld in een leertraject op maat van verschillende actoren. De focus zal liggen op 2 belangrijke doelgroepen: enerzijds de syndici en VME's, anderzijds de professionele sector bestaande uit bouwfirma's, architecten... Waar mogelijk zal samenwerking met sectorfederaties gezocht worden voor het opzetten van een opleidings- en/of leertraject. De doelstelling is tweeledig:

1. algemeen: het uitrollen van de integrale RENOBLOK ketenbenadering
2. concreet: de renovatie van 8 appartementsgebouwen in Genk volgens de RENOBLOK aanpak in de periode 2019-2024

[“Ecologisch groenbeheer, circulaire economie en lokale warmteproductie hand in hand”–productie van warmte op basis van biomassa \(Hechtel-Eksel\)](#)

In Hechtel-Eksel brengt een biomassaketel binnenkort een kringloop op gang die de afvalberg verkleint, lokale tewerkstelling bevordert, de CO₂-uitstoot verlaagt en de biodiversiteit versterkt. De gemeente, het Agentschap Natuur en Bos, Natuurpunt en het agrobiocentrum Eco² slaan er de handen in elkaar om houtafval uit natuuronderhoud te valoriseren als energiebron voor de verwarming van de plaatselijke sporthal. De beheerwerken worden uitgevoerd door lokale landbouwers en gefinancierd met de opbrengst van de houtsnippers. In de toekomst kunnen ook andere gebouwen aangesloten worden op de centrale biomassaketel.

[Warmtenet Kortesseem, blauwdruk voor de warmterevolutie in kleine landelijke gemeenten \(Kortesseem\)](#)

In Kortesseem werden 2 clusters geïdentificeerd die interessant kunnen zijn voor een collectief verwarmingssysteem. Eén van de 2 betreft een cluster van 7 belangrijke warmteafnemers die zich op geringe afstand van elkaar bevinden in het centrum van de hoofdgemeente. Door hun (semi)publieke karakter zou het aansluiten van deze entiteiten in principe haalbaar moeten zijn. Ook kan een centrale stookplaats worden voorzien op gemeentelijke eigendom, mogelijk zelfs in een bestaande ruimte, wat de kostprijs nog zou drukken. Bovendien staan de komende jaren in de directe omgeving nog enkele kleinere private verdichtingsprojecten (waaronder service flats) op stapel waarvoor aansluiting op het warmtenet interessant kan zijn, zowel voor de afnemers als voor de uitbaters van het warmtenet. De gemeente wil hierin een sturende rol opnemen, bv. door informatie en bemiddeling, maar ook door opname van opschortende aansluitverplichtingen in de vergunningen (dit gebeurde reeds voor een recente verkavelingsvergunning in zone B).

Door het verwachte temperatuursregime van enkele entiteiten valt geothermie weg als mogelijke warmtebron. Met het oog op maximale duurzaamheid wil de projectgroep de optie van duurzaam geoogste lokale biomassa ernstig overwegen. Omdat het aanbod aan geschikte biomassa binnen de gemeente en omgeving beperkt is, werd gekeken naar een innovatieve oplossing. Die werd in voorlopige fase gevonden bij het pilootproject 'Biomassaplein'. Deze locatie in Houthalen-Helchteren werd recent ontwikkeld als regionale 'biomassahub' en zal in het najaar van 2018 de eerste oogsten collecteren, triëren, opslaan, drogen en eventueel bewerken om zo hoogwaardig mogelijke toepassingen en een maximaal rendement te bereiken.

[Leopoldsborg: Museumproject liberationgarden](#)

Het betreft een nieuw gebouw. Positief is dat er binnen het project nieuwe/innovatieve technieken zullen worden toegepast. Het dak van de nieuwbouw van het museum wordt aangelegd als een groenzone (met verhoogde isolatiewaarde tot gevolg). Het nieuwe gebouw wordt verwarmd en passief

gekoeld door middel van een warmtepomp en een geothermische installatie die aangesloten wordt op de vloerverwarming (inclusief passieve koeling). De schil van het gebouw wordt extra geïsoleerd.

Lommel anders op weg (Lommel)

Lommel zet in op het uitbouwen van een mobipunt ter hoogte van Lommel station en trage wegen. Daarmee wil de stad volgende doelstellingen onderzoeken en realiseren: een auto- en fietsdeelsysteem, elektrische oplaadpunten voor auto en fiets, het optimaliseren van busvervoer en alternatieve pendeldiensten, betere toegankelijkheid voor minder mobiele en de inkleding van het mobipunt. Daarnaast zal ook een tragewegennetwerk met focus op zachte weggebruikers worden uitgebouwd in ingericht. Daarbij ligt de nadruk op de voornaamste schakels tussen de verschillende gehuchten en de omgeving van scholen en winkels, het verbinden van het stedelijke milieu (Groene Wandeling; in ontwikkeling) met de natuurgebieden (Boslandwandelnetwerk; gerealiseerd) en het creëren van linken waar de veiligheid van zachte weggebruikers op klassieke routestructuren het meest in gevaar is.

Peer – iedereen op de fiets (Peer)

Het project #Peerfietst: iedereen de fiets op! omvat verschillende acties die kaderen in #Peerfietst, een label dat in 2016 werd gelanceerd bij de aanleg van de fietsstraat doorheen het stadscentrum.

Het project omvat volgende laagdrempelige acties:

- vaste fietsstallingen op 25 locaties en 50 mobiele fietsstallingen als onderdeel van een doordachte fietsinfrastructuur
- veilige stalling voor de uitleenbare rolstoelfiets en duofiets (1 stuk)
- elektrisch fietsdeelsysteem: in de 7 centra worden 4 elektrische deelfietsen geplaatst
- elektrische uitleenbakfiets voor inwoners
- elektrische fietsriksja voor toeristen
- promotiemateriaal
- openstellen en realiseren van trage wegen

Administratief Centrum Praetorium, Tongeren: energetische renovatie (stad Tongeren)

De stad Tongeren wil een totaal vernieuwend luchtbehandelingsconcept invoeren ter vervanging van de huidige energieverlindende installaties in het AC Praetorium (voormalig schoolgebouw/serre). Dit is een pilotproject dat later ook diensten kan bewijzen voor de energetische renovatie van andere volumineuze gebouwen, zoals concertgebouwen, sporthallen, schouwburgen, openbare dienstverleningsgebouwen, kinderopvangcentra...

Zonhoven isoleert, doe jij mee? (Gemeente Zonhoven).

De gemeente en OCMW Zonhoven willen het gemeentehuis en al hun woningen isoleren volgens de isolatie-eisen van de wooncode en grijpen deze gelegenheid aan om ook eigenaars, verhuurders, syndici van woningen te overtuigen tot isolatie. In het project wordt ook de sociale woningmarkt aangepakt door informatie en sensibilisering. Vanwege de grootschaligheid van het project kan er een betere prijsstelling bekomen worden voor alle deelnemers d.m.v. samenaankoop. Door een sterke samenwerking met Dubolimburg en Stebo kan het CollectieveRenovatie-systeem verder verbeterd worden.

Collectieve wijkrenovatie in Limburg in Genk, Tongeren, Ham, Sint-Truiden en Maasmechelen (Provincie Limburg).

De provincie Limburg streeft klimaatneutraliteit tegen 2015 na. Ondersteuning van steden en gemeenten is een belangrijk onderdeel van de provinciale klimaatstrategie. Het project collectieve wijkrenovatie in

samenwerking met Stebo valt hieronder. De Limburgse steden en gemeenten krijgen de kans om hun inwoners maximaal te ondersteunen bij de energiezuinige renovatie van hun woning. De sterke focus op het voorkomen van technische en financiële zorgen moet een betaalbare, zorgenvrije en energiezuinige renovatie voor iedere Limburger mogelijk maken. Het terugdringen van het energieverbruik van slecht geïsoleerde woningen is een van de belangrijkste uitdagingen die hiermee wordt aangepakt. In dit project wordt sterkt ingezet op het wegwerken van de klassieke drempel bij renovatie: de investeringskost voorafgaand aan het terugverdieneffect.

[Verduurzamen huurwoningen in Ham en Beringen \(IGS HaBer\)](#)

Het project “verduurzamen van huurwoningen HaBer” behoudt het format van collectieve renovatie, maar wil het inzetten op een nieuwe doelgroep: eigenaars/verhuurders op de private huurmarkt. Doel is het uitvoeren van duurzame renovatiemaatregelen waardoor de deelnemende huurwoning beter presteren dan de minimale energetische normen van de Vlaamse Wooncode en minstens de normen behalen die verbonden zijn aan de premies van netbeheerders. Het project “Verduurzaming Huurwoningen in HaBer” is een testproject, dat nagaat of eigenaars/verhuurders met de juiste aanmoediging en onder de juiste voorwaarden kunnen aangemoedigd worden woningen te renoveren boven de minimale kwaliteitsnormen opgelegd via de Vlaamse Wooncode.

Het project “Verduurzamen huurwoningen HaBer” bouwt verder op de inzichten van collectieve renovatieprojecten in Vlaanderen. Het project is makkelijk te repliceren door de bestaande uitvoerders van de projecten collectieve renovatie, waarbij de inzichten en ervaringen uit het project “Verduurzaming Huurwoningen HaBer” kunnen meegenomen worden.

IGS HaBer zal ook instaan voor het opstellen van een draaiboek dat het projectplan, de communicatiestrategie, de concrete begeleiding van de doelgroep verhuurders/eigenaars, de impact van rationale en andere argumenten en de invloed van het wetgevende kader en van bemiddelaars zoals immokantoren in aanmerking neemt.

[Fietsbieb \(Maatschappelijke en Ontwikkelingswerken voor Limburg vzw\)](#)

Met het project “Fietsbieb” worden in de gemeenten Riemst, Maaseik en Neerpelt 3 nieuwe uitleenpunten opgestart in Limburg, met aandacht voor de geografische spreiding.

De fietsbieb geeft gezinnen met jonge kinderen de kans om dagelijks gebruik te maken van de fiets tegen een lage kostprijs. Kinderen ontgroeien hun fiets snel. Dit is een behoorlijke uitgave op het gezinsbudget. Voor mensen in en op de rand van armoede (en kansengroepen) biedt de fietsbieb een extra kans om op hun gezinsbudget te besparen en tevens hun mobiliteit te verhogen. Voor € 20,00 lidgeld per jaar kan iedereen (voor een kind tot ongeveer 12 jaar) een tweedehands fiets ontleneren.

[Fietsvoorzieningen Dilsen-centrum & schoolomgeving en aankoop elektrische dienstfietsen \(Dilsen-Stokkem\)](#)

De stad Dilsen-Stokkem heeft de afgelopen jaren sterk geïnvesteerd in een veilige, fietsvriendelijke schoolomgeving en een fietsvriendelijk centrum, met de aanleg van een fietsstraat en fietspaden, de heraanleg van kruispunten (waarbij fietsers voorrang krijgen), een autovrije verbinding tussen alle scholen in het centrum, en tot slot een nieuw centrumplein dat voor 75% autovrij is. Op strategische plaatsen (aan de scholen en het Administratief Centrum, de bushalte, de kerk, de bibliotheek, de sporthal,...) wil de stad een aantal extra ruime, overdekte, afsluitbare stallingen fietsenstallingen plaatsen, met fietsparkeersystemen, ruimte voor de buitengewone fietsen (fiets met fietskar, bakfiets, elektrische fietsen.) en de mogelijkheid om elektrische fietsen op te laden. Er worden ook 5 elektrische dienstfietsen aangekocht.

[Autodelen van een elektrische wagen \(Meeuwen-Gruitrode\)](#)

Het project bestaat uit het delen van een 100% elektrische wagen in plaats van een oude benzinewagen. De wagen wordt tijdens een vast aantal uren gebruikt door het personeel van de gemeente en staat daarbuiten ter beschikking van de bevolking. Het autodelen wordt uitbesteed aan een autodeelorganisatie.

Provincie Oost-Vlaanderen

[Klimaatproject Zwembad \(stad Aalst\)](#)

Bij de vernieuwbouw van het zwembad wordt ingezet op 3 maatregelen om de CO₂-uitstoot van het zwembad te beperken:

1. Ultra filtratie/Reverse Osmose (UFRO). Hiervoor wordt gebruik gemaakt van geavanceerde membraantechnologie. Naar duurzaamheid zit de besparing vooral in het feit dat het water niet opgewarmd hoeft te worden. Bij toevoeging van stadwater moet dit opgewarmd worden van 10 °C naar de temperatuur van het zwembadwater (30 °C). Los van het effect op verwarming en CO₂-uitstoot wordt er dus ook 70 % minder water verbruikt en vermindert ook de lozing van vervuilde water met 70%.
2. Riothermie: recuperatie warmte uit spoelwater en douchewater. Hierbij wordt de warmte gerecupereerd uit het zwembadwater en douchewater dat naar de riool gaat. Hiervoor zal een separaat rioleringsstelsel aangelegd worden voor douche- en spoelwater.
3. Extra isolatie gebouwschil. Het gebouw wordt voorzien van een hoge isolatiegraad en hoge luchtdichtheid om de bruto energiebehoefte te reduceren. Het zwembad zal een BEN-gebouw zijn.

[De gebouwen van MM+M fossielvrij \(stad Gent\)](#)

De stad Gent wil een volgende stap nemen naar verwarming van wijken zonder fossiele brandstoffen. Om een brede waaier aan stakeholders mee te kunnen krijgen in het renovatieverhaal en hen te doen investeren zijn nieuwe methoden nodig. MM+M focust op het verbeteren van overtuigingstechnieken voor een brede groep stakeholders en wil de meerwaarde onderzoeken van gedragswetenschappen en ICT hierbij.

Voor de gebouwen van MM+M fossielvrij (of Muide-Meulestede + Mariakerke fossielvrij) komt er een concreet actieplan om de transitie naar fossielvrije verwarming gefaseerd uit te rollen tijdens de komende decennia, inclusief de uitvoering van de eerste acties. 'Gebouwen MM+M fossielvrij' verloopt in volgende stappen: analysefase, opmaak transitieplan i.s.m. de diverse investeerders en stakeholders, uitrol transitieplan, evaluatie en bijsturing op halfjaarlijkse basis.

[Bouw van een energieneutraal nieuw administratief en cultureel centrum \(gemeente Lovendegem\)](#)

Het gemeentebestuur van Lovendegem gaat een nieuw administratief en cultureel centrum (ACC) bouwen dat minimaal energieneutraal is en indien mogelijk energiepositief.

[Maarkedal deelt e-wagens \(gemeente Maarkedal\)](#)

De doelstelling van dit project is om 2 elektrische deelwagens in Maarkedal ter beschikking te stellen van inwoners en gemeentepersoneel. Eén van de deelwagens wordt ingezet als dienstwagens tijdens de kantooruren. Bij particulieren is er meer vraag naar het gebruik van deelwagens 's avonds en tijdens het weekend. Door deze vraag te combineren met het gebruik als dienstwagen worden de voertuigen

maximaal gebruikt. Voor de gemeenten valt bovendien de kosten en zorg voor onderhoud voor deze dienstwagen weg, wordt een deel van de dienstverplaatsingskilometers elektrisch (wat het goede voorbeeld geeft) en kan een eventuele aankoop van een extra dienstwagen vermeden worden. Er wordt ook ingezet op de insluiting van kansengroepen die om bepaalde redenen geen eigen wagen bezitten.

Opstart en doorbraak autodelen (gemeente Melle)

In randgemeentes (waaronder Melle) rond Gent is het aanbod van autodeelwagens onbestaande. Dit project houdt in dat het gemeenbestuur een contract zal afsluiten bij een autodeelaanbieder voor het gebruik van een elektrische autodeelwagen voor een volledige periode van 3 jaar. Tijdens de kantooruren kan het voertuig door alle administratieve gemeentediensten gebruikt worden. Na de werkuren zal de wagen tegen een voordelig tarief aangeboden worden aan inwoners/verenigingen/bedrijven.

De gemeente neemt ook deel aan het provinciaal project voor de inrichting van mobipunten, dat hiermee complementair is.

Ontwikkeling nieuwe sportsite Moerbeke (gemeente Moerbeke)

De gemeente Moerbeke ontwikkelt een nieuwe sportsite op de locatie ter vervanging van de huidige infrastructuur. Zij kiest voor een gebouw zonder gasaansluiting met een vooropgesteld E-peil van 30. Zonne-energie met batterijen moet zorgen voor een energieneutraal gebouw. Als warmtebron wordt er gekozen voor een ijsbuffer-warmtepompsysteem (verwarmen met ijs). De warmte uit het sanitaire afvalwater zal via een warmtewisselaar gerecupereerd worden om het koude sanitaire water voor te verwarmen.

Er is aandacht voor het STOP-principe: een wandel- en fietsroute loopt door het centrale (autovrije) toegangsveld. Sporters en bezoekers kunnen hun fiets zeer dicht bij de respectievelijke infrastructuur parkeren. Er zijn 4 verschillende fietsbergingen voorzien met laadpunten voor elektrische fietsen.

Lokale renovatieprojecten (Provincie Oost-Vlaanderen)

De provincie Oost-Vlaanderen start voor de realisatie van de langetermijndoelstellingen 'Benoveren 2050', een project in samenwerking met 10 steden en gemeenten waarbij minstens 90 duurzame klimaatgezonde woningrenovaties gerealiseerd worden. Hiervoor zal er lokaal gedurende 3 jaar een sensibiliserings- en wervingscampagne worden uitgerold en wordt er een gratis renovatietraject (begeleiding en ontzorging op maat) voorzien. Er komt een link naar doelgroeporganisaties, vastgoedmakelaars en immokantoren, lokale architecten, aannemers en andere bouw- en woonactoren. Extra aandacht gaat naar kwetsbare doelgroepen (noodkopers).

Netwerk Mobipunten: vervoersregio Gent (provincie Oost-Vlaanderen)

De Provincie Oost-Vlaanderen, Veneco, Solva, Streekoverleg, Interwaas, Autodelen.net, Taxistop en de Gemeenten De Pinte, Destelbergen, Gavere, Melle, Nazareth, Merelbeke en Nevele zetten in op de uitbouw van mobipunten.

Met de uitbouw van een netwerk van mobipunten willen zij:

- het aandeel van duurzame vervoersmiddelen en combi/ketenmobiliteit verhogen
- 'last mile' (laatste deel) van de 'e-commerce' bundelen

Beide doelstellingen hebben een rechtstreeks effect op de CO₂-reductie van de deelnemende gemeentes en helpen de klimaatdoelstellingen uit de burgemeestersconvenanten te behalen.

De uitbouw van een netwerk van mobipunten op strategische mobiliteitsknooppunten heeft een uitgesproken bovenlokaal karakter. Het is een hefboom voor combimobiliteit en duurzame

vervoersmodi. De indieners bundelen de krachten in één project om 7 mobipunten te realiseren binnen de Vervoersregio Gent.

Netwerk mobipunten: vervoersregio Waasland (Provincie Oost-Vlaanderen)

Met de uitbouw van een netwerk van Mobipunten willen de Provincie Oost-Vlaanderen, Interwaas en de deelnemende gemeenten het aandeel van duurzame vervoersmiddelen en combi/ketenmobiliteit verhogen en de 'last mile' van de e-commerce bundelen.

De deelnemende gemeenten worden ondersteund in de locatiebepaling van het mobipunt door de expertise van Provincie Oost-Vlaanderen en Intercommunales om te komen tot een functioneel bovenlokaal netwerk van mobipunten.

Binnen het project zal ook de mogelijkheid worden geboden om via een lerend netwerk de verschillende ontwerpen van de andere gemeentes te leren kennen en bovenlokaal ideeën en oplossingen uit te wisselen.

Netwerk mobipunten: vervoersregio Vlaamse Ardennen en Aalst (Provincie Oost-Vlaanderen)

Met de uitbouw van een netwerk van mobipunten wil de Provincie Oost-Vlaanderen, Interwaas en de deelnemende gemeenten het aandeel van duurzame vervoersmiddelen en combi/ketenmobiliteit verhogen en de 'Last mile' van de e-commerce bundelen.

De deelnemende gemeenten worden ondersteund in de locatiebepaling van het Mobipunt door de expertise van Provincie Oost-Vlaanderen en Intercommunales om te komen tot een functioneel bovenlokaal netwerk van Mobipunten.

Binnen het project zal ook de mogelijkheid worden geboden om via een lerend netwerk de verschillende ontwerpen van de andere gemeentes te leren kennen en bovenlokaal ideeën en oplossingen uit te wisselen.

Verwarmen met lokale biomassa (Provincie Oost-Vlaanderen)

Een samenwerkingsproject tussen de Provincie Oost-Vlaanderen en 5 gemeenten (Lierde, Maarkedal, Geraardsbergen, Erpe-Mere en Maldegem). De provincie zal gemeenten ondersteunen in de projectaanvraag voor stookplaatsrenovaties of nieuwbouw waarbij fossiele verwarmingstechnieken (gas en stookolie) vervangen worden door een biomassaketel. De bovenlokale aanpak biedt verschillende voordelen, o.a. kennisopbouw en ervaring, kennisdeling, financiële- en personeelsefficiëntie, opzetten lokale keten voor snippers, efficiënte inzet machines...

4 belangrijke principes zullen gevolgd worden: lokale schaal, houtstroom maximaal benutten, gebruik van de meest efficiënte technieken, CO₂-balans in evenwicht houden.

Autodelen Zuid-Oost Vlaanderen (IGS Solva)

Het project moet een boost geven aan gedeelde mobiliteit in de regio door in verschillende gemeenten tegelijkertijd een deelwagensysteem met twee elektrische deelwagens per gemeente op te starten. Er wordt gekozen om één deelsysteem te gebruiken in alle deelnemende gemeenten. Door als gemeenten de handen in elkaar te slaan en samen een autodeelaanbieder te selecteren, kan verzekerd worden dat gebruikers in alle deelnemende gemeenten van Zuid-Oost-Vlaanderen een deelwagen kunnen reserveren.

Eén van de deelwagens wordt bovendien ingezet als dienstwagens tijdens de kantooruren.

De doelstelling van het project is om het deelwagensysteem op 2 jaar tijd te helpen opstarten. Er wordt ingezet op de inclusie van kansengroepen die om bepaalde redenen geen eigen wagen bezitten, het stimuleren van elektrische mobiliteit en het kiezen voor duurzame verplaatsingsmethoden.

Oost-Vlaanderen bebost! (vzw Bosgroepen Oost-Vlaanderen Noord)

Dit project heeft tot doel een stroomversnelling te creëren voor bosuitbreiding op private gronden in Oost-Vlaanderen.

De doelstellingen en output van het project zijn 3-ledig :

1. De opmaak van een 'toelagereglement' voor financiering van het grondwaardeverlies bij bosuitbreiding op private gronden.
2. De realisatie van 10 ha bosuitbreiding op private gronden in Oost-Vlaanderen tegen eind 2023.
3. Het zoeken van lange-termijn financiering voor bebossing op private gronden binnen de spelregels van het opgemaakte 'toelagereglement' om ook na afloop van dit project bosuitbreiding te kunnen blijven realiseren.

Een dergelijk systeem bestaat nog niet in Vlaanderen. Het voorliggend projectvoorstel zal zeker fungeren als een pilootproject dat - eens het goed draait- kan overgenomen worden in de andere Vlaamse provincies.

Gemeente Sint-Lievens-Houtem op de e-fiets (Gemeente Sint-Lievens-Houtem)

De gemeente Sint-Lievens-Houtem wil de woon-werkverplaatsingen van het eigen personeel sterk verduurzamen door elektrische fietsen aan te bieden via een leasingsysteem (huur/koop) en het personeel te ondersteunen bij de omschakeling van wagen naar fiets. Vandaag komen 22 van de 118 personeelsleden met de fiets naar het werk. Tijdens de komende 2 jaar wil de gemeente 50% van de 112 personeelsleden die op 15 km van het werk wonen, laten overstappen naar de elektrische fiets.

Deelmobiliteit Waasland (IGS Interwaas)

Interwaas fungeert als aankoopcentrale voor voertuigen voor acht gemeenten en zal een deelplatform opzetten voor elektrische wagens. Bedoeling is dat gezinnen de aankoop van hun eerste wagen zolang mogelijk uitstellen of afzien van een tweede gezinswagen, o.m. door het aanbod aan deelwagens. Het aanbod in de streek is op dit vlak zeer beperkt.

Positief is dat er intergemeentelijk wordt gewerkt en dat relatief kleinere gemeenten meedoen.

Gemeente op de e-fiets (Denderleeuw)

Met dit project heeft de stad drie concrete doelstellingen: meer personeelsleden met de fiets laten komen, het aantal duurzame woon-werkverplaatsingen verhogen en de nodige fietsinfrastructuur (douches, laders, fietsstallingen) plaatsen.

Op termijn moet 50% van de personeelsleden die binnen een straal van 15 km van het werk wonen met de (elektrische) fiets naar het werk komen. Ook wie verder woont, kan meedoen.

Opzetten auto- en fietsdeelsysteem voor stadspersoneel en burgers met twee mobipunten (Ninove)

In het kader van haar klimaatdoelstellingen (20% CO₂-reductie tegen 2020 en klimaatneutraal tegen 2050) wil de stad een bijdrage leveren aan de modal-shift door:

- het personeel meer gebruik te laten maken van (elektrische) fietsen, elektrische auto's voor woon-werkverkeer en dienstverplaatsingen door het aankopen van deze voertuigen met bijhorende infrastructuur.
- het delen van elektrische fietsen en elektrische auto's met de inwoners buiten de werkuren van het stadspersoneel. Ook elektrische bakfietsen en ouder-kind-tandemkoppelingen worden ter beschikking gesteld.
- het uitbouwen van twee mobipunten op de plaatsen waar de meeste personeelsleden van de stad werken.

Provincie Vlaams-Brabant

Herent: Energetische renovatie multifunctioneel complex “De Warot”

De gemeente Herent zal de verouderde sporthal ‘De Warot’ (1976) grondig aanpakken. Ze engageert zich om een ingrijpende energetische renovatie en uitbreiding van de oude sporthal door te voeren en het in één beweging om te vormen tot een multifunctioneel complex. De gemeente wil zowel innoverend als inspirerend zijn te kiezen voor circulaire bouw en het duurzame karakter van de verschillende deelaspecten ervan. Zo wordt er ingezet op een zuinig energie- en watergebruik, maar ook op toegankelijkheid en gebruik van duurzame bouwmaterialen. Daarnaast wil de gemeente Herent ook experimenteren met het concept van circulair bouwen.

Het gebouw zelf zal ook een impact hebben op de temperatuur in de omgeving door het voorzien van groengevels en eventueel een extensief groendak. Dat zorgt voor een verkoelend effect en zuivert bovendien de lucht van o.a. fijn stof. Verder zal er ook sterk ingezet worden op de toegankelijkheid van het gebouw en voorrang gegeven worden aan duurzame vervoersmodi.

Rond het gebouw komt een ruime groenbuffer, met uitsluitend inheemse en bijenvriendelijke plantensoorten. Met betrekking tot het materiaalengebruik zal er voor duurzame, CO₂-neutrale en cradle to cradle-varianten gekozen worden.

Uitbouw van 10 mobipunten (stad Leuven)

De verduurzaming van mobiliteit is een prioriteit voor Leuven: mobiliteit staat in voor 24% van alle Leuvense uitstoot en is daarmee de tweede grootste bron van broeikasgassen in de stad. De stad Leuven wil daarom 10 ‘mobipunten’ inrichten. In de regio van Leuven zijn er nog geen Mobipunten. Een aantal van deze mobipunten zal worden gerealiseerd in het kader van nieuwe stadsontwikkelingsprojecten (bv. Hertogensite, OCMW-site, Centrale Werkplaatsen, Vaartkom).

Met de mobipunten wordt ook bijgedragen tot een meer inclusieve mobiliteit.

Auto- en fietsdelen komt tegemoet aan het probleem van mobiliteitsarmoede en er zal ook oog zijn voor mensen met een beperking.

Momenteel gebeurt 59% van alle verplaatsingen op Leuven's grondgebied met de auto. Tegen 2030 wil Leuven dat aandeel terugbrengen tot 39%.

Weert multi-mobiel (Oud-Heverlee)

De kern van Sint-Joris-Weert heeft nog veel potentieel als toekomstig mobipunt. Op korte afstand van elkaar zijn er een treinstation, bushalte, parkeermogelijkheid en een laadpaal voor elektrische wagens. De gemeente wil hier een sterke impuls geven, met een project rond deelwagens en deelfietsen. Doelstelling is dan ook om te komen tot een herkenbaar en aantrekkelijk mobipunt in de dorpskern van Weert. Daarnaast wordt ook gestart met een project rond elektrische deelwagens en een deel-bakfiets. Vanuit deze ervaring zal nagegaan worden welke andere knooppunten in de gemeente potentieel hebben als mobipunt.

Groen functioneel belevingstraject (gemeente Sint-Genesius-Rode)

Dit project voorziet de herinrichting van een trage weg, een verbinding die loopt in landbouwgebied tussen de wijk Terkluisen en het dorpscentrum van Sint-Genesius-Rode. Een verbetering van het gebruikscomfort moet de weg toegankelijk maken voor alle zwakke weggebruikers en er een echt groen belevingstraject van maken.

De heraanleg van deze weg met geschikte natuurlijke verhardingen maakt ook de aanleg mogelijk van kleine landschappelijke elementen die passen in deze agrarische omgeving. Door de aanleg van hagen, houtkanten, bomenrijen of houtwallen kan de voetweg een duidelijkere structuur krijgen als functionele groene verbindingsweg.

Door de aanleg van deze kleine landschapselementen die in de loop van de jaren zijn verdwenen, kan de biodiversiteit van deze zone verbeteren. Deze landschapselementen bieden tevens een voordeel aan landbouwers als habitat voor dieren die schadelijke insecten op de landbouwgewassen onder controle houden.

[Oplossing missing link voor traag verkeer \(Steenokkerzeel\)](#)

Het project gaat over het wegwerken van een missing link voor traag verkeer door ten eerste de aankoop van een strook grond voor het creëren van een nieuwe trage verbinding (en plaatsen van een brugje), en ten tweede de renovatie van de bestaande trage wegen op plekken die in slechte staat zijn en de vervanging van een onveilig brugje. Hierdoor ontstaat in één klap:

- een nieuwe trage verbinding tussen 2 deelgemeenten (Perk en Steenokkerzeel), die momenteel onderling alleen bereikbaar zijn via de gewestweg N227.
- een nieuwe trage verbinding tussen woonpark Zonnebos en deelgemeente Perk en tussen woonpark Zonnebos, kasteeldomein Perk en buurgemeente Kampenhout (Hellebos)
- een Groen Functioneel Belevingstraject (GFBT) tussen woonpark Zonnebos en de dorpskern van Perk, tussen woonpark Zonnebos en het Hellebos (Natura2000) in Kampenhout, en tussen Perk en Steenokkerzeel.

Er wordt gekozen voor een halfverharding met zeer lage rolweerstand, zodat fietsers en wandelaars met kinderwagens van de verbinding kunnen genieten, en er is ook aandacht voor rolstoelgebruikers.

[Actief verduurzamen van meergezinswoningen, Vilvoorde \(stad Vilvoorde\)](#)

In dit project wordt een uitbreiding van de huidige ontzorging en renovatiebegeleiding voorzien bij verouderde meergezinswoningen, die zal bijdragen aan de transitie naar klimaatneutraliteit. Het potentieel om CO₂-uitstoot en energieraamde te beperken in de stad is groot. Er wordt sterk ingezet om de woonkwaliteit te verhogen (o.a. vochtproblematiek) voor het onderste segment van de huurmarkt. Het project voorziet een duidelijk engagement tot strenge opvolging en een verplichte uitvoering. De mogelijke opschaling naar andere lokale besturen en regio's is een sterke troef.

[Geothermie op Welzijns-campus Wemmel \(gemeente Wemmel\)](#)

Het gaat hier deels om een renovatie, deels een nieuwbouw van een welzijnscentrum. Het energieverhaal en HVAC-thema, en meer bepaald verwarming en koeling binnen het nieuwbouwgedeelte, werden uitvoerig bestudeerd. Naast het plaatsen van o.a. PV-panelen, werd er beslist energie voor verwarming en koeling te genereren via een geothermische warmtepomp i.p.v. gebruik te maken van aardgas. De warmtepomp zal warmte en koeling genereren d.m.v. een ondergronds BEO-veld in het park van de Residentie.

De subsidie aanvraag is beperkt tot de energie-technische installatie en geldt niet voor de veel grotere renovatie. Het project gaat verder dan de wettelijke verplichtingen en heeft ook oog voor andere milieuaspecten, zoals de aanleg van een groendak en eigen energieproductie via PV. Er is ook potentieel om in de toekomst meer gemeentediensten op hetzelfde warmtenet te laten aansluiten.

[Meer gemeentepersoneel op de fiets dankzij kwalitatieve huurfietsen \(gemeente Zemst\)](#)

Op dit moment gebruikt slechts 36% van de 400 personeelsleden regelmatig de fiets voor de woon-werkritten. De gemeente wil (e-)fietsen ter beschikking stellen aan haar personeel via een huurformule met individuele contracten van 48 maanden. De helft van de huurprijs wordt door de werkgever betaald,

met een maximum van 30 euro per fiets per maand. Het personeelslid betaalt de overige huurkosten, en engageert zich bovendien om minstens de helft van het aantal werkdagen met de fiets naar het werk te komen. De fiets kan uiteraard ook buiten het werk gebruikt worden. Ook onderhoud, verzekering en pechverhelping zitten in de huurprijs inbegrepen.

Met deze maatregel streeft de gemeente naar minstens een verdubbeling van het aantal regelmatige fietsers. Het lokaal bestuur is tot de grootste werkgever in Zemst. Het verminderd autogebruik zal ongetwijfeld gunstige effecten hebben in de regio. Het gemeentebestuur neemt hier ook een belangrijke voorbeeldrol op voor bedrijven in de gemeente.

[Maak een mobi-punt! \(Provincie Vlaams-Brabant\)](#)

De Provincie Vlaams-Brabant en alvast de gemeenten Huldenberg, Geetbets en Zoutleeuw zetten samen met Autodelen.net, Taxistop en Interleuven in op 'maak een mobiPunt!'. Met een regionale aanpak willen ze de realisatie van mobipunten in de regio Leuven versnellen. Het project onderzoekt waar er in de regio mobipunten mogelijk zijn en hoe deze concreet vorm krijgen.

In de regio Leuven is het mobiliteitsvraagstuk één van de grote klimaatuitdagingen. Zonder trendbreuk in het mobiliteitsbeleid zal de emissie van broeikasgassen ten gevolge van transport in de regio Leuven de volgende jaren verder toenemen. Dit voorstel vormt een aanvulling op het reeds lopende strategische project Regionet Leuven dat een antwoord tracht te formuleren op het mobiliteitsvraagstuk in het arrondissement Leuven.

De regionale samenwerking REGIONET LEUVEN stelt als gemeenschappelijk doel om tegen 2030 te zorgen voor een "modal shift" naar 20% minder verplaatsingen per auto, en een verdubbeling van de verplaatsingen te voet, per fiets of met het openbaar vervoer.

Het projectvoorstel 'Maak een mobiPunt!' heeft als doel om een concreet en praktijkgericht kader te maken voor de lokalisatie en uitrol van mobipunten in de regio. Het project richt zich op het uitwerken van een typologie van mobipunten voor het projectgebied, het definiëren van de locatievereisten voor deze mobipunten en het bepalen van de relatie tot andere mobiliteitsnetwerken. Hiervoor kan grotendeels vertrokken worden van het voorafgaand onderzoek binnen Regionet Leuven en het Europees project SmartPT. Voor elk type mobipunt wordt een case verder uitgewerkt.

[131. Vingers op de wonden, Hoegaarden en Bierbeek \(Gemeente Hoegaarden - gemeente Bierbeek\)](#)

In Hoegaarden en Bierbeek werden de 'klimaatwonden' van de gemeenten visueel blootgelegd door de opmaak van thermografische luchtfoto's. Met het project 'Vingers op de wonden' willen de gemeenten hun inwoners informeren en sensibiliseren voor energetische dakrenovatie. Er wordt een fysiek loket uitgebouwd waar inwoners persoonlijk advies kunnen krijgen op basis van de thermografische luchtfoto's. In samenwerking met een klimaatteam (inzet vrijwilligers, jeugdverenigingen) wordt getracht zo veel mogelijk mensen te bereiken, met extra aandacht voor prioritaire of kwetsbare doelgroepen (prikkelpremie). De gemeente Hoegaarden voorziet tevens een dakrenovatie van de gemeentelijke sporthal.

De intergemeentelijke samenwerking is zeker een troef naar kennisdeling. Opgemaakte methodieken, promotiematerialen en resultaten kunnen na afloop ter beschikking gesteld worden van andere gemeenten en geïnteresseerden.

[Biomassa uit de Getevallei \(IGS Interleuven\)](#)

Binnen de Getestreek bestaan er verschillende biomassastromen die momenteel niet gevaloriseerd worden. Deze reststromen kunnen grote waarde hebben als ze zorgzaam zouden worden gevaloriseerd tot kwalitatieve houtsnippers, die een lokale biomassaketel kunnen voeden. Het project besteedt veel

aandacht aan het uitdragen van de nieuwe beheervisie en aan gedeeltelijk omvormen van de beheerpraktijken op openbaar domein. Verder vervullen de gemeenten hun voorbeeldfunctie en spelen ze een rol in de communicatie naar inwoners, fruittelers e.a. en zetten ze bovendien in op handhaving rond het illegaal opstoken van biomassa in de regio. Door het valoriseren van de kwalitatieve houtsnippers wordt de CO₂-uitstoot gereduceerd. Binnen het project wordt er gezocht naar een locatie en een gebruiker van de centraal gelegen biomassaverbrandingsketel. Er zal verkend worden welke gebouwen van het (inter)gemeentelijk of provinciaal patrimonium in aanmerking komen voor de installatie van de biomassaketel. Het project is een win-winsituatie op vlak van klimaat en biodiversiteit doordat de lokale biomassaketten als grondstof voor duurzame warmte onvoorwaardelijk gekoppeld wordt aan een duurzaam beheerplan en daarmee dus ook aan het duurzaam beheer zelf van houtkanten/holle wegen.

[Versnelde transitie naar elektrische \(deel\)mobiliteit in de Vlaamse rand \(IGS Zemst, Machelen, Sint-Genesius-Rode en Pepingen samen met Pajopower vzw\)](#)

Met een intergemeentelijk project willen de gemeenten Zemst, Machelen, Sint-Genesius-Rode en Pepingen samen met Pajopower vzw de omslag naar minder fossiele kilometers versnellen. Deze gemeenten zetten in op drie pijlers: een groepsaankoop e-fietsen in samenwerking met vzw Pajopower; de uitbouw van een regionaal autodeelnetwerk in samenwerking met een coöperatieve partner en de promotie van het gebruik van een mobiliteitsapplicatie.

Om het gebruik van deze duurzame mobiliteitsopties te stimuleren wordt aan 100 gezinnen gedurende 3 maanden een mobiliteitsbudget ter beschikking gesteld. Via een mobiliteitsapp wordt hen de weg gewezen naar duurzame vervoerswijzen (openbaar vervoer, deelvoertuigen, deelfiets, ...). Tijdens en na afloop van deze periode worden de opties geëvalueerd die het mobiliteitsgedrag op structurele wijze kunnen verduurzamen. De ambitie is om een regionaal web van mobipunten uit te bouwen.

[Sociale energierenovatie \(vzw 3Wplus Energie\)](#)

Het doel van het project is het stimuleren van energierenovaties van woningen die in de gewestelijke inventaris van ongeschikte en onbewoonbare woningen zijn opgenomen, en van de woningen die opgenomen zijn in het gemeentelijk leegstand- en/of verwaarloozingsregister.

Het project linkt de expertise van de Renovatiecoach en de projectpromotoren voor sociale energie-efficiëntieprojecten aan de interlokale woonbeleidsprojecten. Door die nauwe samenwerking wordt onontgonnen potentieel benut.

De doelstelling is om op 3 jaar tijd 30 woningen te begeleiden bij energiebesparende renovaties. De uitdaging die met dit project wordt aangepakt is de gebrekkige doorstroom van woningen naar sociale isolatiepremies.

De methodes zijn specifiek voor de samenwerking tussen de verschillende actoren in het werkingsgebied, maar zijn perfect te extrapoleren naar andere regio's.

[Warmtewende voor elke Vlaams-Brabander \(vzw De Kringwinkel Hageland\)](#)

Uit de klimaatstudie van Vlaams-Brabant blijkt dat aardgas en stookolie de koplopers zijn in het verbruik voor verwarming van huishoudens. Dat uit zich ook in de CO₂-emissies voor huishoudens, waarin zij het hoofdaandeel vormen.

Werken aan een groene en fossielvrije warmtevoorziening bij huishoudens is, samen met een doorgedreven energiebesparing, dus essentieel om klimaatneutraal te worden. Groepsaankopen rond energetische renovaties kunnen hier in belangrijke mate aan bijdragen.

Vanaf 2019 zullen er groepsaankopen duurzame verwarming georganiseerd worden. Deze groepsaankoop zal gedurende 3 jaar gefaseerd uitgerold worden. De groepsaankoop richt zich tot alle inwoners van en eigenaars van woningen gelegen in de provincie Vlaams-Brabant.

Een warmtepomp en zonneboiler stoten (rechtstreeks) geen CO₂ uit, wat ook ons leefmilieu en welzijn bevordert. In het bijzonder in combinatie met groene energie.

[Landbouwers Koolstofbouwers \(Regionaal Landschap Zuid-Hageland vzw\)](#)

De bodem speelt een belangrijke rol bij het zoeken naar oplossingen voor het klimaatprobleem. Deze bevat wereldwijd dubbel zoveel koolstof als de atmosfeer. Vooral gronden in landbouwgebruik kunnen door goed bodembeheer beduidend meer koolstof opslaan dan momenteel het geval is. Door CO₂ vast te leggen in de vorm van bodemorganische stof (OS), dragen boeren bij tot de oplossing van het klimaatprobleem. Bovendien biedt een verhoging van de OS een betere bodemkwaliteit en dus opbrengst.

Met dit project worden bij minimum 25 akkerbouwbedrijven of gemengde (akkerbouw-veeteelt) bedrijven maatregelen genomen om op een duurzame wijze substantieel meer koolstof vast te leggen in de bodem. Ze worden opgewaardeerd tot piloot- of modelboerderijen, zogenaamde 'Koolstofbouwers', als voorbeelden voor een ruimere toepassing in de bredere regio op langere termijn. Verder wordt er ook ingezet op kleinschalige brongerichte maatregelen die maximaal aanvullend zijn op de maatregelen die gemeenten kunnen nemen via het Erosiebesluit. Doordat het overleg tussen de gemeente en de landbouwer wordt gefaciliteerd, worden specifieke lokale inrichtings- en beheeractiviteiten op elkaar afgestemd, die de efficiëntie en effectiviteit van de 'individuele' maatregelen beduidend kunnen verhogen.

De gemeenten krijgen in dit project ook een belangrijke rol inzake communicatie en logistiek: het betrekken van landbouw- en milieuraad, het motiveren van landbouwers tot deelname, het steunen bij de organisatie van info- en demo-momenten,...

In Vlaanderen zijn er nog geen projecten die zich richten op koolstofopbouw in de bodem die breed toepasbaar gesteld worden voor landbouwers. Voorlopig zijn er alleen onderzoeks- en demonstratieprojecten.

Een zeer belangrijke hefboom bij de herhaalbaarheid van dit project is de vertaling in financiële meeropbrengsten als gevolg van de maatregelen.

Bij de piloot- of model- 'Koolstofbouwers' worden ook info- en demonstratie-activiteiten ingericht voor andere landbouwers.

[Energierenovatie gemeentelijke gebouwen in samenwerking met een ESCO \(gemeente Grimbergen\)](#)

Het gemeentebestuur wil de CO₂-uitstoot van een aantal gemeentelijke gebouwen verminderen door een Onderhoud- en Energie Prestatie Contract (OEPC) af te sluiten waarbij een dienstverlener (ESCO) energiediensten levert en/of andere maatregelen neemt om de energie-efficiëntie te verbeteren.

ESCO garandeert een jaarlijkse reductie in energieverbruik (aardgas, elektriciteit en water) en zal de voorgestelde energiebesparingsmaatregelen ontwerpen, installeren en onderhouden. De effectief gerealiseerde energiebesparingen worden bepaald op basis van het IPMVP (International Performance Monitoring & Verification Protocol). Met de gerealiseerde besparingen op de energiekosten, kan de gemeente de gemaakte investeringen terugbetalen aan ESCO.

De looptijd van de overeenkomst bedraagt 15 jaar. De energiebesparende maatregelen zullen door ESCO geïmplementeerd worden. Er wordt verwacht dat de besparing in de gebouwen minimaal 20% zal bedragen. De energiebesparende maatregelen kunnen bouwkundig of technisch van aard zijn.

Provincie West-Vlaanderen

Food Winners Brugge (stad Brugge)

De Stad Brugge wil samen met het Brugs Food Lab en een externe partner oplossingen ontwikkelen om voedselverlies bij burgers te verminderen.

Burgers in groep (buurt, vereniging, bedrijf) worden uitgedaagd om samen gedurende een bepaalde periode minder te verspillen. Daarnaast worden de kennis over en vaardigheden rond voedselverspilling verhoogd via workshops en vormingen door experts en organisaties die werken rond voedselverspilling. Concrete gedragsverandering en een aangetoonde vermindering van voedselverlies worden beloond via prijzen en aandacht. Tot slot, worden er ook ambassadeurs opgeleid die vaardigheden aanleren om minder te verspillen en die dit kunnen overbrengen aan andere inwoners van Brugge.

Damme e-mobiel (stad Damme)

Een klassiek autodeelproject is in een plattelandsgemeente met 8 verschillende woonkernen niet haalbaar. Geen enkele organisatie zal dergelijk project opstarten omdat een intensief (en dus rendabel) gebruik van de deelauto's niet gegarandeerd is.

Daarom koopt de stad zelf deelwagens aan. Doordat de medewerkers van de gemeentelijke diensten zelf (uitsluitend) deze deelwagens zullen gebruiken voor dienstverplaatsingen is een redelijk intensief gebruik van de wagens zeker. Daarnaast kunnen de deelwagens door alle inwoners van Damme gereserveerd worden voor eigen gebruik. Voor dit private gebruik wordt een billijke vergoeding gevraagd. Met de aankoop van 7 elektrische wagens in 3 woonkernen wordt een divers aanbod voorzien.

Transitie naar elektrisch rijden in Kortrijk (stad Kortrijk)

In Kortrijk werkt de gemeente aan een duurzaam bedrijfsvervoerplan. Het doel van het project is om meer elektrische wagens te hebben in het wagenpark en het aantal gereden kilometers met elektrische wagens te verhogen. Er worden 4 elektrische deelwagens aangekocht en het softwarepakket wordt bijgestuurd. Een inventaris en een plan van aanpak worden opgemaakt om voertuigen te vervangen en voertuigen te delen met de bewoners.

Ledegem: Energiebesparende renovatie muziekschool

De gemeente zal een volledige energiezuinige renovatie van de muziekschool te Sint-Eloois-Winkel uitvoeren. Hierbij wordt de gebouwschil volledig aangepakt, komt er een volledig nieuwe HVAC-installatie en gebeurt er een volledige relighting. Aanpak:

1. Gebouwschil (dak- en muurisolatie, plaatsen van superisolerende beglazing)
2. HVAC (verwijderen van alle elektrische verwarmingselementen en losstaande gasradiatoren + plaatsen van centrale stookinstallatie met condenserende gaswandketel + plaatsen van ventilatiesysteem conform de voorschriften)
3. Relighting (verwijderen van alle TL-lampen en alle spots uit de jaren tachtig + plaatsen van LED-verlichting).

[Naar een duurzaam en gedeeld gemeentelijk vervoerspark \(gemeente Oostkamp\)](#)

De gemeente Oostkamp wil een verouderd voertuigenpark omvormen tot een klimaatvriendelijker alternatief. Men wil de CO2-uitstoot maximaal beperken door meer in te zetten op de fiets, minder afstanden af te leggen, te investeren in een verjonging en vergroening van het wagenpark, dienstvergoedingen te schrappen en gebruik te maken van de Best Beschikbare Technieken. Concreet gaat het over de aankoop van een aantal voertuigen (3 elektrische dienstwagens en 1 CNG-voertuig en 4 elektrische dienstfietsen) met bijhorende laadinfrastructuur. De elektrische wagens zullen worden geladen met groene stroom dankzij de plaatsing van zonnepanelen (project burgercoöperatie). Daarnaast worden ook infosessies en opleidingen voorzien voor het personeel. Er zal ook een gebruik- en opvolgsysteem zijn.

De gemeente zet ook een aantal acties op voor de burgers, nl. actieve communicatie, het plaatsen van 3 snellaadpalen, de organisatie van een opleiding garagisten 'groene' wagens, de promotie van autodelen en een onderzoek naar de mogelijkheid van het delen van 'groene' dienstwagens buiten de diensturen. De testcaravaan van de provincie zal doorgaan om burgers alternatieven te laten uittesten. Met de subsidie kan de gemeente haar bedrijfsvervoersplan versneld uitvoeren en een voorbeeld zijn voor andere gemeenten, inwoners en bedrijven.

[Aankoop elektrische dienstfietsen, speed pedelecs, bakfietsen en deelfietsen en het opzetten van een fietsdeelsysteem \(Gemeente Torhout\).](#)

In de werkjaren 2019 en 2020 wil het stadsbestuur van Torhout sterk in te zetten op duurzame verplaatsingen voor het personeel en aan werknemers, inwoners en uitbaters van slaapgelegenheden binnen Torhout de mogelijkheid bieden om elektrische fietsen te delen. Door gebruik te maken van elektrische fietsen, speed pedelecs en bakfietsen wenst het stadsbestuur 6 dienstvoertuigen op fossiele brandstoffenweg te doen.

Met de aankoop van de elektrische deelfietsen en het uitwerken van een fietsdeelsysteem wil het stadsbestuur ook duurzaam verplaatsingsgedrag van externen stimuleren. Het gebruik van elektrische fietsen is laagdrempelig en voor veel burgers toegankelijk. Door in te zetten op fietsverkeer worden alle doelgroepen van de bevolking aangesproken, want een fiets is een relatief goedkoop vervoersmiddel. Ook bij de stadskernvernieuwing wordt sterk ingezet op het weren van de privéauto in de binnenstad door de verkeerscirculatie aan te passen en heel wat parkeerplaatsen in de binnenstad weg te nemen.

Het project is een voorbeeld van zowel interne als externe duurzame mobiliteit in een organisatie, en het kan een inspiratie zijn voor andere gemeenten en overheden in Vlaanderen. Als het project slaagt, dan kan het resulterende businessmodel worden opgeschaald en uitgerold naar andere gemeenten en/of partners die geïnteresseerd zijn in deze manier van werken.

[Bouw van een vrijetijdscentrum en verbouwing van het gemeentehuis, Wingene \(Gemeente Wingene\).](#)

Dit project omvat de realisatie van een nieuw vrijetijdscentrum en de (energiebesparende) renovatie van het gemeentehuis om alle administratieve diensten van de gemeente en het OCMW te centraliseren op één site, een hedendaagse publiekszone te voorzien én de dienstverlening voor de burgers te optimaliseren. De gemeente wil hierbij een voorbeeldfunctie opnemen in het kader van duurzaamheid, waarbij de impact op het klimaat zo minimaal mogelijk moet zijn. Er wordt optimaal ingezet op alternatieve warmtebronnen (o.a. een BEO-veld). Het waterverbruik wordt beperkt door diverse maatregelen. Los van de energetische ingrepen in de gebouwen zelf, zorgt men voor een zeer groene omgeving in het centrum van Wingene door zeer compact te bouwen. De drie grote volumes – kerk, gemeentehuis en vrijetijdscentrum – komen in een verbindende parkruimte te staan. Dezelfde visie en

principes zijn toepasbaar voor andere dorps- of stadskernen. Er wordt sterk ingezet op de participatieve aanpak. Het ontwerp zal groeien met de input van de mensen van Wingene.

Valorheat Sint-Janshof, Waregem (IGS IMOG)

Er wordt in de nieuwbouwwijk Sint-Janshof te Waregem een warmtenet ontwikkeld. Er werd gekozen voor een biomassaketel, die zal worden gevoed door houtplaketten afkomstig van opgeschoond en lokaal ingezameld houtafval.

Een belangrijk aspect bij afvalverbranding is de rookgasreiniging. Dankzij diverse filtertechnieken en gaswassers wordt de stofconcentratie in de ongereinigde rookgassen omlaag gebracht en worden de zuurcomponenten in deze gassen verwijderd.

Het warmtenet zorgt voor een verbetering van de energie-efficiëntie van de nieuwe woonwijk. Door energiebesparende maatregelen te implementeren kan men het energieverbruik nog doen dalen. Via dit project wordt een duidelijk stappenplan uitgewerkt dat als leidraad/richtinggevend kader kan worden gebruikt bij de realisatie van gelijkaardige projecten. Om de betrokkenheid en de kennis van het proces van de realisatie van een warmtenet te organiseren en te vergroten, wordt een gerichte communicatiestrategie en een participatietraject uitgewerkt.

Regionale uitrol deelmobiliteit (IGS Leiedal)

De doorbraak van deelmobiliteit in niet-kernstedelijke gebieden verloopt nu nog erg moeizaam. Er zijn weinig alternatieven voor de privéauto.

Het doel van het project is een bredere doorbraak van autodelen en fietsdelen te realiseren op regionale schaal. Dit vergt een specifieke aanpak. Het gebeurt enerzijds door het aanbod van deelauto's en deelfietsen op te drijven in alle (deelnemende) gemeenten in de regio Zuid-West-Vlaanderen, en anderzijds door potentiële gebruikers te laten kennismaken met deze nieuwe mobiliteitsdiensten. Daarom wordt er een aanbod deelmobiliteit op maat van de regio ontwikkeld.

Ontzorging van senioren bij energetische renovatie (IGS WVI)

In de betrokken gemeenten is gemiddeld 25 tot 35% van de inwoners ouder dan 60 jaar. Deze groep woont voornamelijk in oudere woningen, waarbij ongeveer driekwart dateert van voor 1970. De gemeenten engageerden zich om hun krachten, kennis en expertise te bundelen en samen in te zetten op woningrenovatie met een bijzondere focus op senioren.

De bekendmaking van de actie zal focussen op 3 quickwins: dakisolatie, hoogrendementsglas en centrale verwarming. Indien relevant zal de begeleider ook andere energetische renovaties meenemen.

Het project mikt op een grondige renovatie van het oudere woonpatrimonium, waarbij zowel de gebouwschil als de technieken worden aangepakt, en waarbij de inwoners na advies ook worden begeleid bij de uitvoering.

Er wordt specifiek gemikt op oudere bevolkingsgroepen in oudere woningen. Elke gemeente heeft een segment ouderen die langer in de eigen woning wensen te blijven. De herhaalbaarheid is dus hoog.

Het is de ambitie om minstens jaarlijks een opendeurdag te organiseren op de site om anderen te inspireren hetzelfde elders op te starten. Ook het hele duurzaamheidsverhaal, de energiemonitoring, hoe er wordt omgegaan met mobiliteit, ... komen hierin aan bod. De methodiek wordt ter beschikking gesteld van andere cohousing groepen. Participatie is per definitie een sterk punt in een cohousing project.

Deelfietsenproject voor gemeenten Westhoek (IGS WVI)

De meeste landelijke hubs beschikken al over een netwerk van bus- en treinlijnen en fietsenstallingen, maarde deelsystemen zijn in het landelijk gebied nog niet uitgebouwd. Dit project wil in enkele landelijke hubs naast het aanbod aan busvervoer en treinvervoer ook een aanbod aan deelfietsen voorzien. Deze deelfietsen kunnen worden gebruikt door bezoekers en werknemers maar ook door bewoners om 'the first en the last mile' af te leggen van/naar hun bestemming binnen de gemeenten. De fietsen kunnen ook een oplossing bieden aan kansarmen uit de regio om zich te verplaatsen naar minder bereikbare (werk)locaties. Vaak beschikt deze doelgroep niet over alternatieve transportmiddelen. Door samen te werken met verschillende buurgemeenten kunnen de deelfietsen ook gemeentegrensoverschrijdend gebruikt worden.

De deelfietsen zullen voorzien worden van een 'intelligent' slot zodat de fietsen via een app makkelijk kunnen worden geopend en ontleend. Via de bijgevoegde software kunnen de gemeenten hun fietsbeleid monitoren en snel inspelen op de noden van de gebruikers en is een mogelijke koppeling met openbaar vervoer in de toekomst mogelijk.

Het project voorziet ook de uitwisselingen van ervaringen tussen de gemeenten en kan perfect hergebruikt worden door een andere groep van gemeenten die willen investeren in combimobiliteit en vervoer op maat.

Intergemeentelijk aankopen van fietsgerelateerde zaken door de groep "Verbindingsgebied Kust-Houtland" (IGS WVI).

De steden en gemeenten van de groep wensen de autoverplaatsingen van minder dan 8 km te vervangen door verplaatsingen met de fiets of te voet.

Uit het Verplaatsingsonderzoek Vlaanderen 2011-2012 blijkt dat 43% van de autoverplaatsingen korter zijn dan 5 km. Om de modal shift te realiseren wordt er ingezet op een reeks acties.

Binnen de groep 'Verbindingsgebied Kust-Houtland' delen de gemeenten hun acties en de opgedane kennis, zodat het beleid voor een modal shift efficiënter is. Het motiveert de gemeenten ook om samen actie te ondernemen.

Het gezamenlijk aankopen van fietsgerelateerde zaken zoals mobiele fietsenstallingen, vaste fietsenstallingen, openbare fietspompen, elektrische bakfietsen als dienstfiets en e-lockers is dan ook een logisch en kostenefficiënt gevolg.

WVI kan de opgedane kennis en de opgemaakte bestekken via verschillende kanalen verspreiden om zo een groter multiplicatoreffect te verkrijgen.

'Korte Keten Brugge & Ommeland' – KoKeBO (Brugs Ommeland VZW)

De slogan is 'duurzame voeding, duurzaam verpakt, duurzaam vervoerd', waarbij duurzaam ook circulair omvat. De kernfunctie is een logistiek model dat maximaal duurzaam vervoer van duurzame voeding tussen lokale producenten, verkooppunten en consumenten organiseert en uitvoert. In eerste instantie willen de initiatiefnemers een dergelijk circuit binnen de regio Brugge opzetten, dat openstaat voor uitwisseling met gelijkaardige regionale circuits in andere regio's. Het concept is implementeerbaar in elke regio. Een regio staat voor een centrumstad met de omliggende gemeenten.

Met dit project willen ze ook onderzoeken en aantonen hoe een lokale korte keten, als één van de instrumenten van klimaattransitie een performant professioneel, rendabel en vooral duurzaam segment binnen de voedingssector met een groeiend marktaandeel kan worden.

In het opzetten en beheren van die regionale logistieke keten zijn diverse actoren betrokken: producenten van duurzame voeding (kweker en/of telers, voedingsbedrijven), de verkooppunten (boerderijwinkels, boerenwinkels, boerenmarkten, biowinkels, ...), de consumenten (in eerste instantie

via voedselteams en professionele klanten zoals restaurants en grootkeukens), de toeleveranciers en – indien nodig – extra transportdiensten (bij piekmomenten) en kennisinstellingen.

[Cohousing het boldershof \(vzw Het Boldershof\)](#)

Met het project Cohousing Boldershof in de Oostendse deelgemeente Stene wordt een oude hoeve gerenoveerd tot 5 appartementen en een aantal gemeenschappelijke delen. Daarnaast komen er 13 nieuwbouw BEN-woontiteiten. Door te kiezen voor reconversie en verdichting vlakbij een dorpskern en voorzieningen, kiest de groep er bewust voor om geen open ruimte aan te snijden. Bovendien wordt het wonen gebundeld, zodat er meer waardevol groen en open ruimte overblijft.

Alle woningen worden gebouwd volgens de BEN(Bijna EnergieNeutraal)-normen in de meest ecologische materialen. Heel wat energie wordt ter plekke geproduceerd via zonnepanelen en een grondwaterwarmtepomp (BEO-veld). Er komt geen gasaansluiting om fossiele brandstoffen te vermijden. Er zal sterk ingezet worden op elektrische (deel)auto's.

Cohousing Boldershof is een 100% participatief project.

In het algemeen kan Het Boldershof een voorbeeld zijn van een nieuwe woonvorm die de nieuwste technieken op vlak van verwarming en energie integreert, en een oplossing kan bieden voor een oud gebouw of meer bepaald een oude hoeve zoals er nog vele zijn in de regio. De gesprekken met de stad kunnen de basis vormen voor een aanpassing van de stedenbouwkundige regels in de hele provincie zodat alternatieve woonvormen met collectieve delen makkelijker kunnen worden vergund. Cohousing Boldershof wil zich mee engageren om dit uit te werken samen met overheden. Nieuwe groepen worden van informatie voorzien en tal van documenten wordt ter beschikking gesteld.

[Aankoop elektrisch voertuig voor dienstverplaatsingen en om te delen met burgers \(stad Blankenberge\)](#)

Het stadsbestuur wil een elektrisch voertuig (personenwagen, ludospace of lichte bestelwagen) aankopen voor dienstverplaatsingen van de personeelsleden van de administratieve diensten. Zij beschikken nog niet over een dienstvoertuig zodat ze hun eigen voertuigen met door benzine- of dieselmotoren moet gebruiken als openbaar vervoer niet mogelijk is.

Als het voertuig niet gebruikt wordt door het personeel, tijdens de weekends, wordt het ter beschikking gesteld aan de inwoners via een formule van autodelen, in samenwerking met Autodelen.Net uit Gent.

[Aankoop CNG-vrachtwagen met slow fill installatie \(Meulebeke\)](#)

De gemeente koopt een CNG-vrachtwagen en een CNG slow fill tank unit. De aankoop van een CNG slow fill tank-installatie is te verantwoorden door de verdere verduurzaming van het wagenpark. Meulebeke is één van de eerste West-Vlaamse gemeenten die in dergelijke milieuvriendelijke technologie voor de zwaardere voertuigen investeert, en neemt daarmee zijn voorbeeldfunctie en voortrekkersrol op t.a.v. de omliggende gemeenten en de bedrijven.

[Verhogen energie-efficiëntie gemeentehuis \(gemeente Hooglede\)](#)

Het doel van het project is de optimalisatie van de energie-efficiëntie van een geklasseerd monument, namelijk het historisch gedeelte van het gemeentehuis. Dit wordt bereikt door ingrepen op drie verschillende vlakken: de beglazing (subsidie via Agentschap Onroerend erfgoed), de relighting (bestaande verlichting in het monumentaal deel van het gemeentehuis wordt vervangen door LED-verlichting, in de nieuwe vleugel zullen de armaturen worden aangepast voor een betere verlichting), de verwarming (de verwarmingsinstallatie op aardgas van het nieuwe gedeelte van het gemeentehuis wordt uitgebreid om ook het monumentaal deel te verwarmen, ter vervanging van de elektrische verwarmingsinstallatie).